

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Onderzoek naar financiële kwetsbaarheid onder jonge senioren

Onderzoek naar financiële kwetsbaarheid onder jonge senioren

- EINDRAPPORT -

Auteurs

Dr. Miranda Witvliet
Imke Zoetelief, MSc

Amsterdam, 14 september 2021
Publicatienr. 21088

© 2021 Regioplan, in opdracht van KBO-PCOB, FASv, de Koepel gepensioneerden, NOOM en ANBO

Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Regioplan. Regioplan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

<u>1 Inleiding</u>	<u>1</u>
1.1 Aanleiding	1
1.2 Onderzoeksvragen	1
1.3 Methoden en leeswijzer	1
<u>2 Omvang en kenmerken van financieel kwetsbare jonge senioren</u>	<u>3</u>
2.1 Inkomenspositie	3
2.2 Vermogen	8
<u>3 Overheidsregelingen en de financiële positie van jonge senioren</u>	<u>13</u>
3.1 IOW en IOAW	13
3.2 WIA 35-min	14
3.3 Afbouw dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon	15
3.4 Kostendelersnorm	16
<u>4 Conclusie</u>	<u>18</u>
<u>Referenties</u>	<u>21</u>

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Inleiding

1

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Uit onderzoek onder het Nationaal Seniorenpanel¹ komt naar voren dat de koopkracht van senioren aanzienlijk verschilt. Met name voor de groep jonge senioren, dat wil zeggen personen in de leeftijdsgroep van 50 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd, bestaan er zorgen over hun financiële positie. Het risico bestaat dat een groot deel van de jonge senioren zich in een financieel kwetsbare positie bevindt en daardoor niet financieel fit aan hun oude dag kan beginnen. Uit literatuuronderzoek (zie Van Horsen & Kunkel, 2020) blijkt dat iemand financieel kwetsbaar is als hij in armoede leeft, moeilijk kan rondkomen, een laag of onzeker inkomen heeft, niet economisch zelfstandig is en/of schulden heeft. Met name een opeenstapeling van deze factoren kan maken dat iemand extra financieel kwetsbaar is.

Om meer zicht te krijgen op de groep jonge senioren in een financieel kwetsbare positie, is het van belang om nader onderzoek te doen naar deze groep. Behalve inzicht in hoe de groep jonge senioren in een financieel kwetsbare positie eruit ziet, is het relevant om te bezien hoe de financiële positie wordt beïnvloed door de inzet van diverse overheidsregelingen. In opdracht van KBO-PCOB, FASv, de Koepel gepensioneerden, NOOM en ANBO presenteert RegioPlan daarom in dit rapport een overzicht van kenmerken van jonge senioren in een financieel kwetsbare positie en wordt tevens ingezoomd op een aantal relevante overheidsregelingen voor deze groep.

1.2 Onderzoeksvragen

De volgende onderzoeksvragen staan centraal in dit onderzoek:

1. Hoe groot is de groep financieel kwetsbare jonge senioren?
2. Hoe ziet de groep financieel kwetsbare jonge senioren eruit qua persoonskenmerken, vergeleken met hun financieel gezonde evenknieën?
3. Wat maakt de financiële situatie van de kwetsbare groepen jonge senioren kwetsbaar?
4. Welke overheidsregelingen dragen bij aan de financiële kwetsbaarheid van jonge senioren?

1.3 Methoden en leeswijzer

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden hebben we een analyse uitgevoerd op basis van beschikbare relevante bronnen en statistieken. Openbaar beschikbare gegevens van het CBS, UWV, CPB, SCP en uit verschillende onderzoeken in opdracht van de Rijksoverheid zijn daarvoor geanalyseerd en op een rij gezet (zie de referenties in de bijlage). In hoofdstuk 2 wordt aan de hand van deze analyse een beeld geschetst van de omvang van de groep jonge senioren in een financieel kwetsbare positie en wat deze groep kenmerkt. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens ingezoomd op een aantal relevante overheidsregelingen, dat wil zeggen de IOW (Wet inkomensvoorziening oudere werklozen) en IOAW (Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers), de WIA (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen), met name wat betreft de groep WIA 35-min, de afbouw van de dubbele heffingskorting en de kostendelersnorm. De belangrijkste uitkomsten van deze analyse presenteren we in het afsluitende hoofdstuk 4.

¹ www.seniorenpanel.nl; onderzoek naar de koopkracht van senioren uitgevoerd in opdracht van KBO-PCOB. Dit blijkt ook uit de [factsheet van NOOM](#) 'Armoede onder migranten-55-plussers'.

Omvang en kenmerken van financieel kwetsbare jonge senioren

2 Omvang en kenmerken van financieel kwetsbare jonge senioren

Financiële kwetsbaarheid hangt samen met het risico op financiële problemen. Iemand is financieel kwetsbaar als hij een grotere kans heeft om in de financiële problemen te komen. Om te bekijken in hoeverre jonge senioren financieel kwetsbaar zijn, focussen we daarom op de volgende dimensies:

- lage-inkomenspositie;
- mate van uitkeringsgerechtigheid;
- vermogen;
- schulden.

Aangezien het CBS wat betreft leeftijdsgroepen onderscheid maakt in de groep 45-55-jarigen en 55-65-jarigen/personen in de AOW-gerechtigde leeftijd, presenteren we in dit hoofdstuk gegevens voor deze twee leeftijdsgroepen. Per dimensie wordt een overzicht gegeven van relevante persoons- en situatiekenmerken. Op deze manier wordt een beeld geschetst van hoe de groep financieel kwetsbare jonge senioren eruit ziet.

2.1 Inkomenspositie

De dimensie inkomenspositie benaderen we op twee manieren, namelijk via de *lage-inkomensgrens* die gehanteerd wordt door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)² en de mate van *uitkeringsafhankelijkheid*.

2.1.1 Jonge senioren met een lage inkomenspositie

Jonge senioren met een inkomen onder de lage-inkomensgrens

We hanteren de lage-inkomensgrens van het CBS om te kunnen vaststellen of een jonge senior wat betreft inkomenspositie financieel kwetsbaar is. Het CBS stelt dat er sprake is van een laag inkomen wanneer het inkomen minder is dan 9.250 euro per jaar (CBS Statline, 2021a).

147.200 huishoudens in de leeftijdsgroep 55-65 jaar hebben in 2019 een laag inkomen; dit is ruim 10 procent van alle huishoudens in de leeftijdsgroep 55-65 jaar.³ Zoals te zien valt in tabel 2.1, hebben huishoudens met een jonge senior als hoofdkostwinner relatief vaker een laag inkomen in vergelijking tot huishoudens in andere leeftijdsgroepen. Voor de jongere leeftijdsgroepen (tot 55 jaar) komt het percentage huishoudens met een laag inkomen neer op ruim 8 procent van alle huishoudens in die leeftijdsgroepen en voor de 65-plussers is dit iets meer dan 3 procent.

Tabel 2.1 Percentage huishoudens met een inkomen tot de lage-inkomensgrens in 2019 (ten opzichte van het totaal aantal huishoudens), uitgesplitst naar leeftijdscategorieën

Leeftijdscategorie	Totaal aantal particuliere huishoudens	Aantal huishoudens met lage-inkomenspositie	% huishoudens met lage-inkomenspositie t.o.v. totaal aantal huishoudens
25 tot 45 jaar	2.378.780	205.500	8,6%
45 tot 55 jaar	1.517.429	123.800	8,2%
55 tot 65 jaar	1.427.184	147.200	10,3%
65 jaar en ouder	2.215.588	67.600	3,1%
Totaal	7.538.981	544.100	7,2%

Bron: eigen analyse op basis van CBS Statline

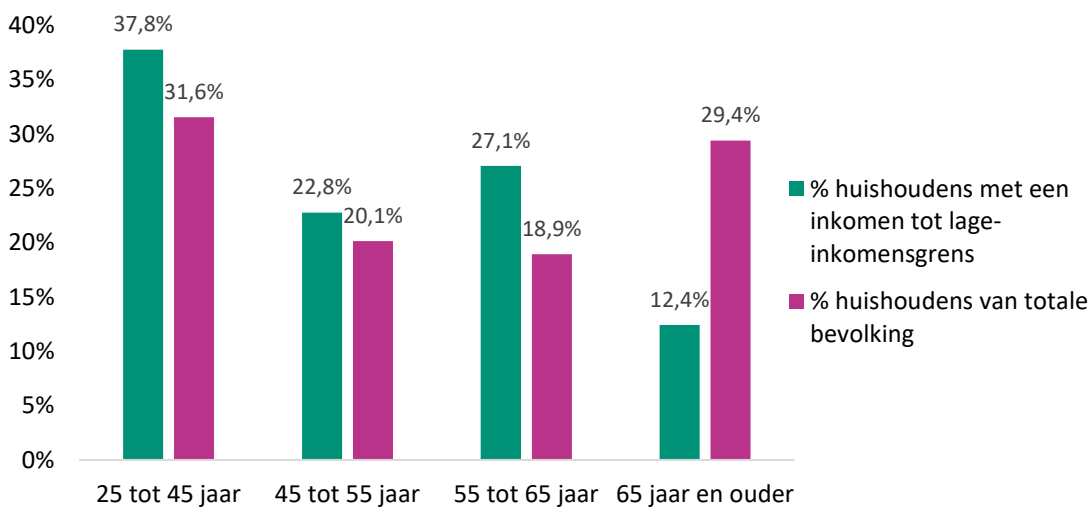
Ook als we kijken naar het percentage jonge senioren met een laag inkomen onder het totaal aantal huishoudens met een laag inkomen, valt op dat jonge senioren in 2019 oververtegenwoordigd zijn. Huis-

² De lage-inkomensgrens staat voor een vast koopkrachtbedrag en wordt jaarlijks gecorrigeerd voor de prijsontwikkeling. In 2019 lag de grens voor een alleenstaande op netto 1 090 euro per maand. Voor een paar zonder kinderen was dat 1 530 euro, en met twee minderjarige kinderen 2 080 euro.

³ Met 'huishoudens in de leeftijdsgroep 55-65 jaar met een laag inkomen' bedoelen we de huishoudens waarin de hoofdkostwinner tussen de 55 en 65 jaar is en een inkomen ontvangt tot de lage-inkomensgrens.

houdens met jonge senioren in de leeftijd 55-65 jaar maken 27 procent uit van het totaal aantal huishoudens met een laag inkomen, terwijl slechts iets minder dan 19 procent van alle huishoudens bestaat uit een huishouden met een jonge senior als hoofdkostwinner (zie figuur 2.1). Voor de jongere huishoudens (onder de 55 jaar) zien we ook dat een wat groter deel een laag inkomen heeft ten opzichte van het totaal aantal huishoudens, maar het relatieve verschil is voor deze leeftijdsgroepen kleiner; 25-45-jarigen vormen in 2019 bijna 38 procent van alle huishoudens met een laag inkomen, terwijl zij bijna 32 procent uitmaken van het totaal aantal huishoudens, en 45-55-jarigen maken bijna 23 procent uit van de huishoudens met een laag inkomen, terwijl zij 20 procent van het totaal aantal huishoudens vormen.

Figuur 2.1 Verdeling huishoudens met een inkomen tot de lage-inkomensgrens naar leeftijdsgroep in 2019, afgezet tegen verdeling totaal aantal huishoudens naar leeftijdsgroep

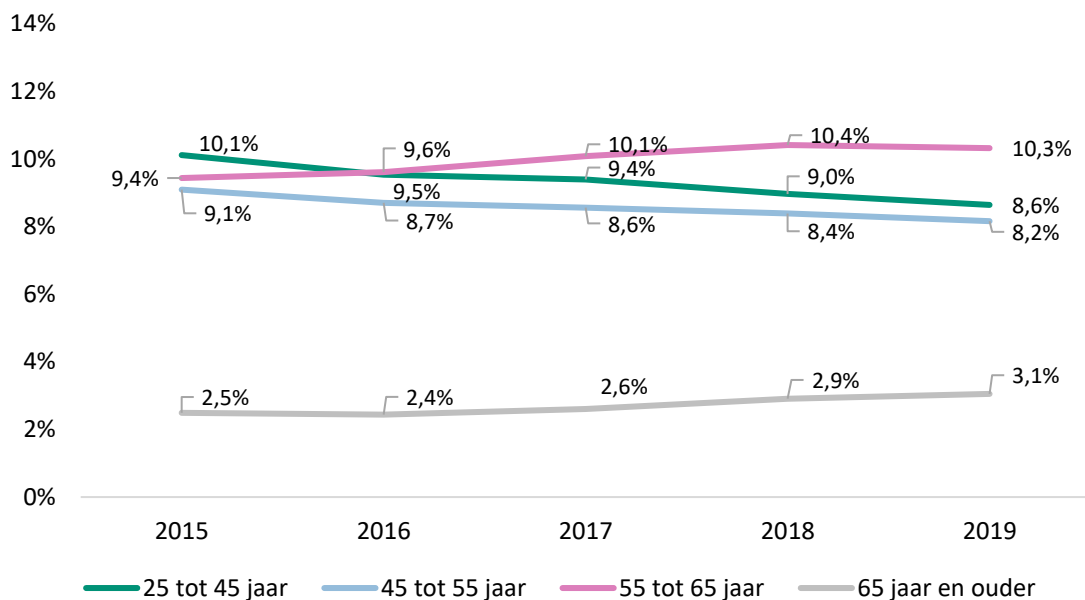

Bron: eigen analyse op basis van CBS Statline

Ontwikkeling in lage-inkomenspositie

Het percentage huishoudens met 55-65-jarigen met een laag inkomen (ten opzichte van het totaal aantal huishoudens met jonge senioren) neemt over de periode 2015-2019 toe. Zoals te zien valt in figuur 2.2 heeft in 2015 9,4 procent van de huishoudens in de leeftijdsgroep 55-65 jaar een laag inkomen, terwijl dat in 2019 uitkomt op 10,3 procent van de huishoudens. Ook voor 65-plussers zien we een stijging van het percentage huishoudens met een laag inkomen van 2,5 procent in 2015 naar 3,1 procent in 2019. Voor de jongere leeftijdsgroepen zien we daarentegen een afname in het percentage huishoudens met een laag inkomen; in 2015 heeft 10,1 procent van de huishoudens in de leeftijdsgroep 25-45 jaar een laag inkomen, in 2019 is dit 8,6 procent, en wat betreft de leeftijdsgroep 45-55 jaar heeft in 2015 9,1 procent van deze huishoudens een laag inkomen en dit is in 2019 gedaald tot 8,2 procent van de huishoudens.

Figuur 2.2 Ontwikkeling van percentage huishoudens met een inkomen tot de lage-inkomensgrens (ten opzichte van totaal aantal huishoudens) in de periode 2015-2019, uitgesplitst naar leeftijdscategorieën

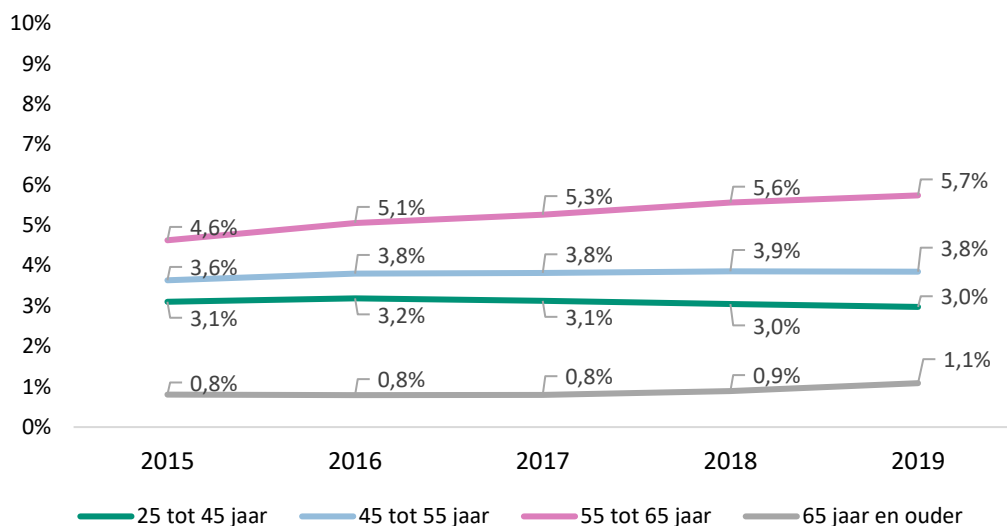
Bron: eigen analyse op basis van CBS Statline

Langdurig een lage inkomenspositie

Jonge senioren die langdurig een inkomen tot de lage-inkomensgrens ontvangen (d.w.z. vier jaar of langer), hebben een grotere kans om financieel kwetsbaar te zijn dan jonge senioren die één jaar een soortgelijk inkomen ontvangen. Wanneer we kijken naar de ontwikkeling van het percentage huishoudens met een langdurig laag inkomen per leeftijdscategorie, zien we dat voor de groep jonge senioren (55-65-jarigen) het percentage huishoudens met een langdurig laag inkomen (ten opzichte van het totaal aantal huishoudens) is gestegen van 4,6 procent in 2015 tot 5,7 procent in 2019 (zie figuur 2.3). In 2019 komt het aantal huishoudens in de leeftijdsgroep 55-65 jaar met een langdurig laag inkomen uit op 81.900.

Ook voor de leeftijdsgroepen 45-55 jaar en 65 jaar en ouder zien we in de periode 2015-2019 een (lichte) stijging in percentage huishoudens met een langdurig laag inkomen. Voor 45-55-jarigen neemt het percentage huishoudens met een langdurig laag inkomen toe van 3,6 procent in 2015 naar 3,8 procent in 2019. Voor 65-plussers zien we een stijging van het percentage huishoudens met een langdurig laag inkomen (ten opzichte van het totaal aantal huishoudens) van 0,8 procent in 2015 naar 1,1 procent in 2019. Voor de jongste leeftijdsgroep gepresenteerd in figuur 2.3 (25-45-jarigen) zien we daarentegen een lichte daling van het percentage huishoudens met een langdurig laag inkomen van 3,1 procent in 2015 naar 3 procent in 2019.

Figuur 2.3 Ontwikkeling in percentage huishoudens dat vier jaar of langer een inkomen tot de lage-inkomensgrens verdient (ten opzichte van het totaal aantal huishoudens) in de periode 2015-2019, uitgesplitst naar leeftijdscategorieën

Bron: eigen analyse op basis van CBS Statline

2.1.2 Jonge senioren met een uitkeringsafhankelijke positie

Uitkeringsgerechtigde jonge senioren

Op basis van cijfers van het CBS blijkt dat in 2019 554.130 personen in de leeftijdsgroep 55-AOW-gerechtigde leeftijd uitkeringsafhankelijk is; 23,8 procent van het totaal aantal jonge senioren in deze leeftijdsgroep.⁴ Er kan ten aanzien van uitkeringsgerechtigdheid een onderscheid gemaakt worden in verschillende typen uitkeringen, waaronder de werkloosheidsuitkering (WW-uitkering), de Bijstandsuitkering en uitkeringen voor arbeidsongeschikten (WIA-uitkering, WGA en IVA). Op de uitkeringen specifiek voor senioren, dat wil zeggen (onder andere) de IOW en IAOW, komen we in hoofdstuk 3 van dit rapport terug.

Ten opzichte van andere leeftijdsgroepen ontvangen personen in de leeftijdsgroep 55-AOW-gerechtigde leeftijd in 2019 relatief vaak een uitkering. Zoals te zien valt in tabel 2.2 ontvangt 3,8 procent van de jonge senioren een WW-uitkering, 5 procent een bijstandsuitkering, 2,7 procent een WIA uitkering regeling WGA en 3 procent een WIA uitkering regeling VIA. In alle andere leeftijdsgroepen ontvangen relatief minder personen deze uitkeringen.

Tabel 2.2 Percentage uitkeringsgerechtigde personen in 2019 (ten opzichte van het totaal aantal personen in de bevolking), uitgesplitst naar leeftijdsgroepen en naar type uitkering

Leeftijdscategorieën	Totaal aantal personen	WW-uitkering		Bijstand		WIA regeling WGA		WIA regeling VIA	
		Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
25 – 45 jaar	4.255.450	85.720	2,0 %	167.470	3,9 %	58.190	1,4 %	16.310	0,4 %
45 – 55 jaar	2.512.575	61.750	2,5 %	116.590	4,6 %	52.540	2,1 %	29.000	1,2 %
55 – AOW-gerechtigde leeftijd	2.328.371	88.030	3,8 %	116.420	5,0 %	63.510	2,7 %	70.840	3,0 %
AOW-gerechtigde leeftijd en ouder	3.313.908	0	0,0 %	53.460	1,6 %	0	0,0 %	0	0,0 %

Bron: eigen analyse op basis van CBS Statline

⁴ Afgezet tegen het bevolkingsaantal op 1 januari 2019. Waar de gegevens over inkomensverdeling beschikbaar zijn voor huishoudens, geldt voor de verdeling in uitkeringen dat het CBS dit op persoonsniveau presenteert. Berekening van percentage: ((aantal uitkeringsontvangers 55 tot AOW-gerechtigde leeftijd)/totaal aantal personen in bevolking van 55-AOW-gerechtigde leeftijd)*100 = ((554.130)/ 2.328.371)*100 = 23,8%.

2.1.3 Persoons- en situatietekenen van jonge senioren in een lage inkomens- of uitkeringspositie

Om te onderzoeken of er specifieke groepen jonge senioren zijn die een grote(re) kans hebben om financieel kwetsbaar te zijn, is hieronder een aantal persoons- en situatietekenen op een rij gezet. We kijken specifiek naar de rol van geslacht, huishoudsamenstelling, migratieachtergrond, opleidingsniveau en pensioenopbouw.

Geslacht: vrouwen vaker langdurig in de bijstand

Onder ouderen die langdurig in de bijstand zitten (d.w.z. langer dan twee jaar), maken vrouwen een groter aandeel uit (58%) dan onder ouderen die kortdurend in de bijstand zitten (52%). Onder zeer langdurig bijstandsontvangers (d.w.z. vijf jaar of langer) is hun aandeel nog groter (61%) (CBS, 2018b). Daarnaast is **gezinssamenstelling** een factor die het risico op financiële kwetsbaarheid onder vrouwen vergroot; eenoudergezinnen met meerderjarige kinderen verkeren vaker in armoede wanneer er een vrouw aan het hoofd staat (9%) dan een man (5%). Dit heeft ermee te maken dat vrouwen in eenoudergezinnen vaker uitkeringsafhankelijk zijn (Hoff & Hulst, 2019).

Huishoudsamenstelling: alleenstaanden hebben vaker een laag inkomen en/of bijstand

Van de huishoudens die een laag inkomen ontvangen, is 63 procent alleenstaand (CBS Statline, 2021b).⁵ Daarnaast laten de cijfers zien dat alleenstaanden vaker aanspraak maken op de bijstand (zowel kort- als langdurend) dan gehuwden. Wanneer we inzoomen op deze groep, dan zien we dat het vooral gaat om ongehuwden (gemiddeld 50%) en gescheiden personen (gemiddeld 26%) die (kort- of langdurende) bijstand ontvangen. Verweduwd maakt slechts een klein deel uit van dit geheel (gemiddeld 1,5%) (CBS, 2018b).

Migratieachtergrond: personen met een niet-westerse migratieachtergrond hebben een hoger armoederisico

Personen met een niet-westerse migratieachtergrond zijn vaker financieel kwetsbaar dan personen met een Nederlandse of een westerse migratieachtergrond.⁶ Van de huishoudens die ten minste één jaar een laag inkomen hebben, behoort 34 procent tot de huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond (aantal 195.200; CBS Statline, 2021b). Met name migranten uit vluchtelingenlanden hebben een hoog armoederisico, bijvoorbeeld vluchtelingen uit Syrië, Eritrea, Somalië, Irak en Afghanistan. Maar ook Marokkaanse Nederlanders of Nederlanders van Turkse afkomst hebben een hoger armoederisico dan bijvoorbeeld Surinaamse Nederlanders (Hulst, Hoff & Wildeboer Schut, 2019a).

Opleidingsniveau: ouderen met een laag opleidingsniveau zijn vaker langdurig werkloos

45-plussers die langdurig in de bijstand zitten, hebben veel vaker een lagere Human Capital Index (92%) dan hun leeftijdsgenoten die kortdurend in de bijstand zitten (67%). Deze index wordt bepaald op basis van het opleidingsniveau en arbeidsverleden (CBS, 2018b).⁷ Vermoedelijk komt deze oververtegenwoordiging vooral door de combinatie van een laag opleidingsniveau en een daaraan gekoppeld lager inkomen, waardoor er een hoger risico op armoede is. Daarnaast is er – vooral onder laag opgeleiden – een grote kans op **langdurige werkloosheid** onder ouderen wanneer zij het arbeidsproces verlaten. De groep bijstandsgerechtigden tussen de 45 jaar en AOW-leeftijd verblijft vaker langdurig in de bijstand dan jongere leeftijdsgroepen. Onder de groep die langdurig (d.w.z. langer dan twee jaar) in de bijstand verblijft, maakt de groep 45 tot AOW-leeftijd 58 procent uit, en onder de groep zeer langdurig (d.w.z. langer dan vijf jaar) bijstandsgerechtigden zelfs 74 procent (CBS, 2018b).

Pensioenopbouw: Lagere pensioenen door het ontbreken van (gedeeltelijke of volledige) indexatie

Een recente middellangetermijnraming van het CPB laat zien dat de pensioenuitkeringen naar verwachting vrijwel vlak blijven in de jaren 2022 tot en met 2025, ondanks een verlaagde indexatiegrens die is opgenomen in de nieuwe pensioencontracten (CPB, 2021). Eén van de grootste pensioenfondsen (ABP) laat zien dat zij sinds 2009 niet meer hebben kunnen indexeren (met uitzondering van het jaar 2010 met 0,28%; ABP, 2021). Pensioenen zijn door de jaren heen niet gecorrigeerd voor inflatie. Voor personen

⁵ Deze cijfers zijn niet uitgesplitst naar leeftijdsgroep en kunnen dus ook gelden voor andere leeftijdsgroepen.

⁶ Deze cijfers zijn niet uitgesplitst naar leeftijdsgroep en kunnen dus ook gelden voor andere leeftijdsgroepen.

⁷ Cumulatief inkomen uit werk over de afgelopen vijf jaar.

2020). De hoogte van het inkomen uit betaald werk, en daarmee de marge die men heeft om te sparen, hangt samen met het **opleidingsniveau** van jonge senioren. Jonge senioren met een hoger opleidingsniveau ontvangen per jaar gemiddeld meer inkomen dan jonge senioren met een lager opleidingsniveau en kunnen hierdoor meer sparen en dus vermogen opbouwen dan jonge senioren met een lager opleidingsniveau met inkomen uit een daaraan gekoppeld lager inkomen.

Gezondheid: goede gezondheid van belang om vermogen op te kunnen bouwen

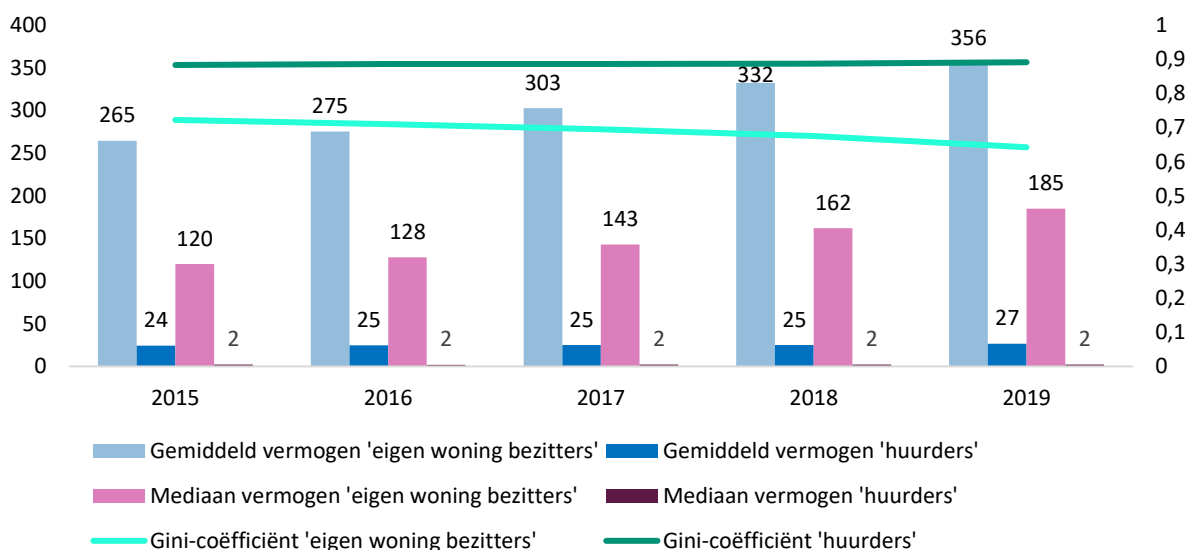
Ook een goede gezondheid lijkt een voorwaarde om vermogen op te kunnen bouwen. Personen met een goede gezondheid blijven vaker actief op de arbeidsmarkt en vergaren daarmee vaker inkomen uit betaald werk (Dahl, 1994; Schofield et al., 2013). Wanneer iemand (gedeeltelijk of volledig) arbeidsongeschikt wordt, dan is hij of zij uitkeringsafhankelijk en is het lastiger om vermogen op te bouwen. Een extra kwetsbare groep bestaat uit personen met een arbeidsbeperking bij wie wordt beoordeeld dat het verschil tussen het inkomen dat zij met ziekte kunnen verdienen en het inkomen dat zij verdienen voordat ze ziek werden kleiner dan 35 procent is. Deze personen komen in de WIA 35-min-groep terecht en ontvangen daarom geen arbeidsongeschiktheidsuitkering. Gegevens van het CBS laten zien dat 45-plussers 58 procent uitmaken van de groep WIA 35-min en daarom in deze groep oververtegenwoordigd zijn.

Woningbezit: huurders hebben minder vaak financiële buffers

De Gini-coëfficiënt (die de mate van ongelijkheid in vermogen uitdrukt) laat zien dat er in de periode 2015-2019 een lichte afname van ongelijkheid te zien is onder woningeigenaren, door hogere WOZ-waardes. Onder huurders neemt de vermogensongelijkheid (uitgedrukt in de Gini-coëfficiënt) echter lichtelijk toe. Dit kan ermee te maken hebben dat de waarde van woningen van woningeigenaren de laatste jaren sterk gestegen is en naarmate de hypotheek langer geleden afgesloten is, is aan de schuldenzijde weinig tot niets veranderd. De lasten van huurders daarentegen stijgen, afhankelijk van de regio, sterk tot zeer sterk.

De aanwezigheid van een financiële buffer om huishoudelijke apparaten, reparaties of onvoorziene kosten op te vangen wordt beïnvloed door de aan- of afwezigheid van vermogen. Figuur 2.5 laat zien dat de helft van de huurders minder dan 2.000 euro vermogen heeft in 2019 (tegenover gemiddeld 185.000 euro van woningeigenaren). Het Nibud beschouwt de financiële buffer niet als toereikend voor jonge senioren; zij adviseren maandelijks 10 procent van het inkomen apart te zetten (Nibud, 2021). Tevens laat figuur 2.5 zien dat het gemiddelde vermogen van de groep huurders nauwelijks toeneemt door de jaren heen, waardoor zij ook geen extra buffer kunnen opbouwen.

Figuur 2.5 Vermogen van hoofdkostwinners binnen huishoudens tussen de 45 en 65 jaar oud (x 1.000 euro) en bijbehorende Gini-coëfficiënt in periode 2015-2019, uitgesplitst voor woningeigenaren en huurders

Bron: eigen analyse op basis van CBS Statline

2.2.3 Jonge senioren met schulden

Het CBS maakt uitsplitsingen naar hypotheekschulden, studieschulden en overige schulden.¹⁰ Volgens de meest recente CBS-cijfers hebben ongeveer 2,6 miljoen huishoudens overige schulden in 2019, waarvan ruim 1,2 miljoen huishoudens in de leeftijdsgroep van 45-65 jaar (zie tabel 2.3). Huishoudens met een hoofdkostwinner in de leeftijdsgroep 45-55 jaar hebben relatief het vaakst overige schulden; dit geldt voor bijna 45 procent van de huishoudens met 45-55-jarigen. Als we kijken naar de omvang van de overige schulden, dan kunnen we constateren dat dit toeneemt met leeftijd. De mediane overige schuld van huishoudens in de jongste leeftijdsgroep (25-45 jaar) komt met 1.200 euro het laagst uit en van huishoudens van 65-plussers met 2.600 euro het hoogst. Dit geldt overigens ook voor het mediaan vermogen; dit neemt ook toe met de leeftijd van de hoofdkostwinner in het huishouden.

Tabel 2.3 Percentage huishoudens met overige schulden in 2019 (ten opzichte van het totaal aantal huishoudens), uitgesplitst naar leeftijdscategorieën

Leeftijdscategorie	Totaal aantal particuliere huishoudens	Aantal huishoudens met overige schulden	% huishoudens met overige schulden t.o.v. aantal huishoudens	Mediaan overige schulden*	Mediaan vermogen (excl. eigen huis)*
25 tot 45 jaar	2.378.780	986.000	41,4%	1.200	5.600
45 tot 55 jaar	1.517.429	681.400	44,9%	2.000	18.800
55 tot 65 jaar	1.427.184	538.900	37,8%	2.500	24.600
65 jaar en ouder	2.215.588	447.400	20,2%	2.600	27.500
Totaal	7.538.981	2.653.700	35,2%	1.700	14.800

Bron: eigen analyse op basis van CBS Statline

* Mediaan vermogen of schuld wil zeggen dat de helft van de huishoudens in deze leeftijdsgroep over minder dan dit vermogen of deze schuld beschikt en de andere helft over meer dan dit vermogen of deze schuld

2.2.4 Kenmerken van jonge senioren met schulden

Het al dan niet hebben van schulden kan samenhangen met persoons- en situatiekenmerken. Hieronder wordt een aantal van deze kenmerken van jonge senioren op een rij gezet. We kijken specifiek naar de rol van geslacht, het hebben van een migratieachtergrond, huishoudsamenstelling, uitkeringen, woningbezit en gezondheid.¹¹

Geslacht: mannen hebben relatief vaak schulden

Mannen hebben vaker schulden dan vrouwen. Hoewel de man-vrouwverdeling in 2019 nog bijna gelijk was, zijn mannen bij betalingsproblemen oververtegenwoordigd in 2020.¹² 61 procent van de personen met een betalingsprobleem was man in 2019 en het aandeel mannen neemt ook nog steeds toe (BKR Schulden Monitor, 2020).

Migratieachtergrond: niet-westerse migratieachtergrond is een risicofactor voor het hebben van schulden

Huishoudens met een hoofdkostwinner met een migratieachtergrond hebben relatief vaak problematische schulden; dit geldt met name voor huishoudens met een hoofdkostwinner met een niet-westerse migratieachtergrond (CBS, 2020). Dit hangt ook vaak samen met een **lager opleidingsniveau** (CBS, 2020).

¹⁰ Voorbeelden van overige schulden zijn consumptieve doeleinden, de financiering van aandelen, obligaties of rechten op periodieke uitkeringen en de financiering van schulden voor de tweede woning of ander onroerend goed, negatief saldo op een bankrekening, zorgschulden, belasting- en toeslagschulden.

¹¹ Een groot deel van de gepresenteerde cijfers is niet specifiek uitgesplitst naar leeftijdsgroep en kan dus ook gelden voor andere leeftijdsgroepen

¹² Er is sprake van een betalingsprobleem als in het kredietstelsel door de aangesloten organisaties één of meerdere van de onderstaande situaties zijn gemeld door de kredietaanbieder: er is een achterstand ontstaan op een lopend krediet, er is een aflossingsregeling getroffen nadat er zich een betalingsachterstand heeft voorgedaan, de betaling van het restant of de gehele vordering is opgeëist, er is een bedrag van 250 euro of meer afgeboekt of de persoon heeft een schuldregeling.

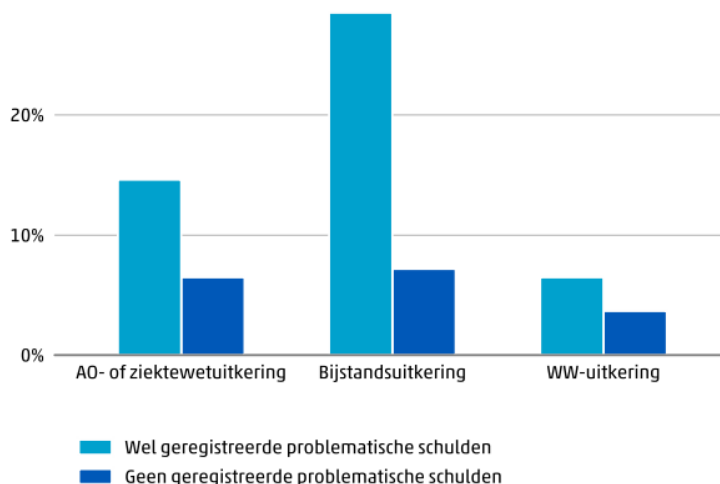
Huishoudsamenstelling: alleenstaanden hebben vaker schulden

Er bestaat een verhoogde kans op (problematische) schulden voor alleenstaanden, met name als er kinderen aanwezig zijn of als personen gescheiden zijn (CBS, 2020).

Inkomen uit betaald werk: minder risico op schulden

Inkomen uit een uitkering (WW-, bijstands- of arbeidsongeschiktheidsuitkering) geeft een verhoogde kans op schulden. Met name de bijstand komt binnen huishoudens met geregistreerde probleemschulden vele malen vaker voor dan bij huishoudens zonder probleemschulden. Ruim een kwart van de huishoudens met geregistreerde problematische schulden had minimaal één persoon met een bijstandsuitkering binnen het huishouden. Een arbeidsongeschiktheid- en/of ziektewetuitkering komt bij huishoudens met geregistreerde problematische schulden ruim twee keer zo vaak voor (zie figuur 2.6). Deze personen zijn ook vaak **toeslagafhankelijk** om rond te kunnen komen, zoals huur- en zorgtoeslag (CBS, 2020). Daarnaast is er een verhoogde kans op (problematische) schulden wanneer er **inkomen uit eigen onderneming** komt (CBS, 2020).

Figuur 2.6 Bijstands-, AO- en/of ZW- en WW-uitkering bij huishoudens met en zonder geregistreerde problematische schulden op 1 januari 2018 (bron: CBS)

Gezondheid: een indirecte risicofactor voor schulden

Jonge senioren met een minder goede gezondheid zijn vaker uitkeringsafhankelijk en hebben gemiddeld een lager inkomen (Schofield et al., 2013). Bovendien hebben jonge senioren met een minder goede gezondheid vaak stijgende zorgkosten die, zeker in combinatie met het ontvangen van een uitkering, lastig(er) worden om te kunnen betalen (Hoff & Hulst, 2019; KBO-PCOB, 2021). Indirect beïnvloedt gezondheid daarmee het risico op problematische schulden.

Opeenstapeling van problemen

Wanneer de risicokenmerken van jonge senioren met schulden zich opstapelen, zoals bijvoorbeeld in het geval van een gescheiden, uitkeringsafhankelijke man, dan is de kans dat de schulden op den duur problematisch worden reëel (CBS, 2020). Het CBS heeft de kenmerken waarover voor 2018 gegevens beschikbaar zijn gerangschikt naar mate van invloed op schulden, waarbij **de inkomensbron** het meest van invloed is, gevolgd door **vermogen, huishoudensamenstelling (vooral als partners uit elkaar zijn gegaan), het hebben van een huurwoning** en **transitie van werk naar WW**.

Overheids- regelingen en de financiële positie van jonge senioren

3

3 Overheidsregelingen en de financiële positie van jonge senioren

In dit hoofdstuk gaan we voor een aantal overheidsregelingen na wat de financiële positie van jonge senioren is die gebruik (kunnen) maken van deze regelingen. We kijken daarbij specifiek naar de IOW (Wet inkomensvoorziening oudere werklozen), de IOAW (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) de WIA (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen), met name wat betreft de groep WIA 35-min, de afbouw van de dubbele heffingskorting en de kostendelersnorm.

3.1 IOW en IOAW

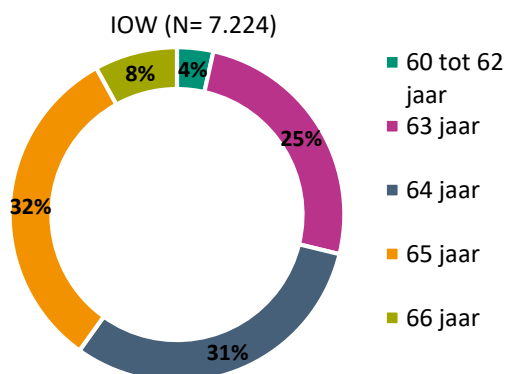
Wat zijn de IOW en IOAW?

De IOW betreft een tijdelijke regeling die vanaf 2009 is ingezet en waar werkloze 60-plussers na afloop van de WW-termijn gebruik van kunnen maken. De regeling is ingezet vanuit de achtergrond dat ouderen bij het verlies van een baan moeilijker weer aan het werk komen. De directe aanleiding voor de regeling betrof het terugbrengen van de maximale WW-duur, met als gevolg dat jonge senioren niet meer tot hun pensioen gebruik kunnen maken van de WW. 50-plussers kunnen bij afloop van de WW aanspraak maken op een andere tijdelijke regeling, de IOAW, maar daarbij is sprake van een toets op het partnerinkomen. De toets op het partnerinkomen geldt niet voor de IOW. Het verschil tussen de IOW en de bijstand is dat er tevens geen vermogenstoets is. De hoogte van de IOW en de IOAW is net als de bijstand en de IOAW 70 procent van het wettelijk minimumloon. Per 2020 is de IOW aangepast. Een onderdeel is de verhoging van de toegangsleeftijd. De leeftijd is verhoogd van 60 jaar bij instroom in de WW naar 60 jaar en 4 maanden. De IOW-regeling is verlengd tot 1 januari 2027.

Gebruik van de IOW en IOAW

Uit de analyse van het UWV naar het gebruik van de IOW (Kennisverslag UWV 2021-2) komt naar voren dat in de periode 2014-2019 het gebruik van de IOW is verviervoudigd. Dit heeft er vooral mee te maken dat mensen langer doorwerken, als gevolg van het opschuiven van de AOW-leeftijd. Ook de verkorting van de maximale WW-duur heeft invloed op het gebruik van de regeling. Per 2022 zal de instroom naar verwachting verder stijgen. Dit heeft ermee te maken dat de pensioenleeftijd stijgt met drie maanden en de coronacrisis zal doorwerken in de IOW-instroom. Verder zal de instroom en gemiddelde duur toenemen als gevolg van de verhoging van de pensioenleeftijd. Figuur 3.1 laat de verdeling van het gebruik van de IOW naar leeftijd zien. Ongeveer twee derde van de IOW-ontvangers is 64 tot 65 jaar.

Figuur 3.1 Percentage gebruik IOW naar leeftijd

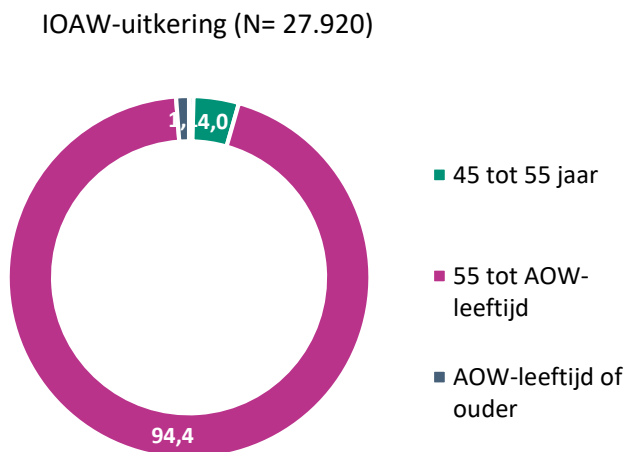
Bron: onderzoek Effecten van maatregelen WW en IOW in de Wet Werk en zekerheid (SEO 2020, in opdracht van het ministerie van SZW)

In 2020 vroeg circa 70 procent van de mensen in de IOW-doelgroep (in totaal 10.339 60-plussers) ook daadwerkelijk een IOW-uitkering aan (Kennisverslag UWV 2021-2). Als reden om geen uitkering aan te vragen noemden personen de sollicitatie- en inlichtingenverplichting en het opgeven van inkomen en vakantie. Vooral voor mensen met een partner met inkomen, die inkomen hebben bij het bereiken van de maximale WW-duur en die hun pensioen naar voren kunnen halen, vormt dit een belangrijke drempel om na de WW geen IOW aan te vragen.

Uit het onderzoek naar de effecten van maatregelen WW en IOW in de Wet Werk en Zekerheid (SEO 2020, in opdracht van het ministerie van SZW) komt naar voren dat de IOW voor velen een eindstation is. Slechts enkele tientallen ontvangers van de IOW-uitkering stromen jaarlijks uit naar werk. Bijna 40 procent van de IOW-ontvangers zegt (enige) moeite te hebben om rond te komen van de uitkering. De helft van de IOW-ontvangers wil graag werk hebben. Een beter financiële positie lijkt een belangrijke motivatie, maar ook de intrinsieke wens om te werken is groot.

Figuur 3.2 laat de verdeling van het gebruik van de IOAW naar leeftijd zien. Verreweg de grootste groep van IOAW-ontvangers (in totaal 27.920 personen) bevindt zich in de leeftijdsgroep 55 tot AOW-gerechtigde leeftijd; 94,4 procent van de personen met een IOAW uitkering in 2019 bevindt zich in deze leeftijdsgroep. Een klein aandeel van de gebruikers van de IOAW uitkering heeft een leeftijd tussen de 45-55 jaar; 4 procent of boven de AOW-gerechtigde leeftijd; 1 procent.

Figuur 3.2 Percentage gebruik IOAW naar leeftijd

Bron: eigen analyse op basis van CBS Statline

3.2 WIA 35-min

Wie zijn de WIA 35-minners?

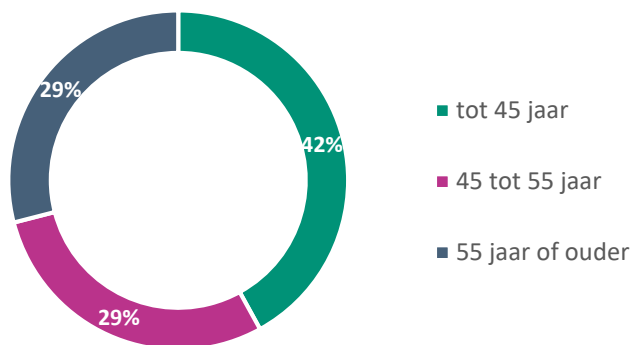
De Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) is een verzekering voor werknemers die het verlies aan inkomen als gevolg van een arbeidsbeperking compenseert. Bij de beoordeling van het arbeidsvermogen wordt gekeken naar de mogelijkheden die mensen met een beperking hebben op de arbeidsmarkt en het inkomen dat zij met deze mogelijkheden kunnen verdienen. Dit inkomen wordt vergeleken met het inkomen dat mensen verdienden voordat ze ziek werden. Bij een verschil dat kleiner is dan 35 procent komen mensen niet in aanmerking voor een WIA-uitkering. Deze groep wordt WIA 35-min genoemd.

Jonge senioren oververtegenwoordigd in groep WIA 35-min

In 2019 behoren volgens UWV (2020) in totaal 17.100 personen tot de WIA-35-min groep. Zoals te zien valt in figuur 3.3, zijn binnen deze groep jonge senioren oververtegenwoordigd; 58 procent is 45 jaar of ouder.

Figuur 3.3 Percentage groep WIA 35-min 2019 naar leeftijd

WIA 35 min (N = 17.100)

Bron: eigen analyse op basis van UWV gegevens 2020

De arbeidsmarktpositie van de WIA 35-minners is ongunstig. Ongeveer de helft van deze groep heeft geen baan. Dat houdt in dat deze groep niet meer participeert dan mensen die tussen de 35 procent en 80 procent arbeidsongeschikt zijn en daarom een WGA-uitkering ontvangen (WGA 35-80). Deels is dit toe te schrijven aan relatief ongunstige arbeidsmarktkenmerken, zoals een gemiddeld laag opleidingsniveau. De relatieve kans dat een WIA 35-minner aan het werk komt neemt af met de leeftijd (IBO Geschikt voor de arbeidsmarkt, 2017).

WIA 35-min en re-integratie dienstverlening

De WIA 35-minners lijken wat betreft problematiek veelal op de groep die een arbeidsongeschiktheidsuitkering (AG-uitkering) ontvangt en daarom re-integratiedienstverlening van UWV krijgt. WIA 35-minners hebben net zoals de groep met een AG-uitkering vaak te kampen met problematiek op diverse leefgebieden. Hoewel de groep WIA 35-min geen WIA-uitkering ontvangt, hebben zij wel baat bij de AG-dienstverlening van UWV. UWV biedt deze dienstverlening dan ook aan. Daarvoor geldt wel dat de WIA-35-minners recht moeten hebben op een WW-uitkering. Als de WW al opgesoupeerd is, verdwijnt het recht op deze dienstverlening. Daarmee wordt een persoon niet-uitkeringsgerechtigd en valt onder de Participatiewet. De mate waarin iemand re-integratie ontvangt is daarmee onzeker.

3.3 Afbouw dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon

Wat houdt de afbouw van de dubbele heffingskorting in?

Om de economische zelfstandigheid van de minstverdienende partner te bevorderen wordt in de periode 2009-2035 de overdraagbaarheid van de uitbetaling van de algemene heffingskorting aan de minstverdienende partner geleidelijk aan afgebouwd.¹³ In samenhang met deze maatregel wordt de jaarlijkse verhoging van het bijstandsbedrag getemperd. In de periode 2014-2021 is de afbouw getemporeerd. In deze periode daalde de algemene heffingskorting met 1,875 procentpunt per half jaar. Vanaf januari 2022 loopt de afbouw door in de oorspronkelijke stappen van 2,5 procentpunt per halfjaar. Bij ongewijzigd beleid is de afbouw voltooid per 1 januari 2035.

Gevolgen van de afbouw dubbele heffingskorting voor jonge senioren

Volgens het CPB-SCP-rapport Kansrijk armoedebeleid (2020) neemt het aantal personen in armoede na 2021 aanzienlijk toe. Als belangrijke verklaring hiervoor noemt het rapport de jaarlijkse verlaging van de

¹³ Zie Wetsvoorstel Geleidelijke afbouw van de dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon tot een keer de algemene heffingskorting met uitzondering van het referentieminimumloon voor de Algemene Ouderdomswet.

bijstandsuitkeringen via de afbouw van de dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon voor de bijstand. De kans op armoede neemt daarmee volgens de ramingen onder bijstandsgerechtigden fors toe. Aangezien jonge senioren oververtegenwoordigd zijn in de groep bijstandsgerechtigden (zie hoofdstuk 2 van dit rapport) heeft de afbouw van de dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon extra grote gevolgen voor personen in deze leeftijdsgroep. Bovendien werkt de afbouw van de dubbele heffingskorting ook door in uitkeringen gericht op de groep jonge senioren, waaronder de IOAW en IOAZ.

3.4 Kostendelersnorm

Wat is de kostendelersnorm?

In 2015 is bij de invoering van de Participatiewet de kostendelersnorm ingevoerd. Wanneer meerdere mensen samen in een huis wonen treden schaalvoordelen op en kunnen de woonkosten daarom gedeeld worden. Bij een kostendelende medebewoner wonen twee of meer personen samen in één woning waardoor er sprake is van het 'kunnen delen van kosten'. Er is dan géén sprake van een gezamenlijke huishouding, zoals dat geldt voor gehuwden of daaraan gelijkgestelden, en worden de kostendelers voor de toepassing van de bijstandsregels beschouwd als zelfstandige subjecten van bijstand, met ieder een eigen middelentoets. De toepasselijke bijstandsnorm (de kostendelersnorm) is per kostendeler lager naarmate er meer personen in de woning wonen (Artikel 22a, Participatiewet).

Gevolgen van de kostendelersnorm voor jonge senioren

Uit onderzoek van Significant (Samen onder een dak, 2020) blijkt dat de kostendelersnorm belemmerend werkt wanneer mensen anderen (tijdelijk) onderdak willen bieden in een crisissituatie, of wanneer thuiswonende jongeren 21 jaar oud worden en de kostendelersnorm van toepassing wordt. Ten aanzien van de groep jonge senioren is het voorstelbaar dat de kostendelersnorm belemmerend werkt voor onder andere het verlenen van mantelzorg door bijstandsgerechtigde jonge senioren. Specifieke cijfers over de omvang van de groep jonge senioren die hiermee te maken krijgt zijn wij in ons bronnenonderzoek niet tegengekomen.

Conclusie

4

4 Conclusie

In dit rapport is door Regioplan in opdracht van KBO-PCOB, FASv, de Koepel gepensioneerden, NOOM en ANBO een analyse gemaakt van de financiële positie van jonge senioren. Daarbij is specifiek gekeken naar de omvang en de kenmerken van de groep jonge senioren in een financieel kwetsbare positie (hoofdstuk 2) en naar de doorwerking van een aantal overheidsregelingen op de financiële positie van jonge senioren (hoofdstuk 3). Voor de analyse is gebruikgemaakt van diverse openbare bronnen en statistieken, waaronder gegevens van het CBS, UWV, CPB, SCP en onderzoeken uitgevoerd in opdracht van de Rijksoverheid. In dit afsluitende hoofdstuk zetten we de belangrijkste bevindingen van de analyse op een rij.

Jonge senioren bevinden zich relatief vaak in een financieel kwetsbare positie

In algemene zin is de financiële positie van jonge senioren niet slecht, maar wat betreft de inkomenspositie is het risico op financiële problematiek onder de groep jonge senioren (55-65 jaar) relatief groot. 147.200 huishoudens met jonge senioren hebben een laag inkomen; dit is 10,3 procent van de jonge senioren. Het percentage huishoudens met jonge senioren met een laag inkomen onder het totaal aantal huishoudens met een laag inkomen bedraagt 27,1 procent, terwijl jonge senioren in totaal slechts 18,9 procent van het totaal aantal huishoudens uitmaken. Er zijn dus relatief veel jonge senioren met een laag inkomen. Ook zijn jonge senioren relatief vaak uitkeringsgerechtigd; 23,8 procent van de jonge senioren ontvangt een uitkering. Ten opzichte van andere leeftijdsgroepen ontvangen jonge senioren relatief vaak een WW-uitkering, bijstand of WIA-uitkering. Als we kijken naar de dimensie vermogen, dan kunnen we constateren dat personen in de leeftijdsgroep 45-55 jaar relatief vaak schulden hebben (anders dan hypotheek- en studieschulden), terwijl de omvang van hun vermogen (anders dan de eigen woning) gemiddeld lager ligt dan dat van oudere leeftijdsgroepen (55-plus).¹⁴

De aard van de financiële problematiek kan binnen de totale groep van jonge senioren van 50-65 jaar dan ook heel verschillend zijn. De relatief jonge groep die het dichtst bij de 50 jaar zit heeft gemiddeld gezien een betere arbeidsmarktpositie en heeft daarom vaker dan de oudere groep onder de jonge senioren de kans om in een betere financiële positie te komen.

Een opeenstapeling van factoren maakt het risico op financiële kwetsbaarheid onder jonge senioren groter

Jonge senioren met een ongunstige inkomenspositie en/of met schuldenproblematiek zijn relatief vaak laagopgeleid, alleenstaand, kampen vaker met gezondheidsproblemen en hebben relatief vaak een niet-westerse migratieachtergrond. Vrouwen ontvangen vaker dan mannen langdurig een bijstandsuitkering (vooral alleenstaande moeders met meerderjarige kinderen). Mannen hebben daarentegen vaker problematische schulden. Wanneer de risicokenmerken van jonge senioren zich opstapelen, is de kans op financiële problemen groter. Een alleenstaande, uitkeringsafhankelijke man van 50-plus heeft bijvoorbeeld een vergrote kans op het ontwikkelen van problematische schulden. Het risico om in een financieel kwetsbare positie te belanden is dan ook relatief groot voor jonge senioren die gekenmerkt worden door meerdere risicovolle persoonskenmerken.

De situatie waar veel financieel kwetsbare jonge senioren zich in bevinden is nadelig voor hun financiële positie

Uit de analyse van beschikbare cijfers over financiële kwetsbaarheid komt naar voren dat diverse financiële kwetsbaarheden op elkaar ingrijpen. Jonge senioren met een ongunstige inkomenspositie hebben minder kans om vermogen op te bouwen, hebben vaker een huurwoning en vaak (te) weinig financiële buffers. Hierdoor lopen zij een groter risico op het ontwikkelen van problematische schulden. Jonge senioren hebben bovendien minder kans om na het verlies van hun baan weer aan het werk te komen en ontvangen ook vaker langdurig een bijstandsuitkering. Met als bijkomend gevolg een vergroot risico op armoede- en schuldenproblematiek. Jonge senioren met financiële kwetsbaarheden hebben kortom vaak te maken met meerdere 'pechfactoren' die de kans op financiële problemen vergroten.

De inrichting van een aantal overheidsregelingen heeft nadelige gevolgen specifiek voor jonge senioren

In hoofdstuk 3 van dit rapport beschrijven we nadelige gevolgen van de inrichting van de WIA en van de afbouw van de dubbele algemene heffingskorting. Ten aanzien van de WIA (Wet werk en inkomen naar

¹⁴ Het mediaan vermogen ligt voor 45-55-jarigen lager dan voor de oudere leeftijdsgroepen; zie hoofdstuk 2 van deze rapportage.

arbeidsvermogen) komen nadelige gevolgen naar voren voor jonge senioren die zich in de groep WIA 35-min bevinden; dat wil zeggen dat zij beoordeeld zijn als minder dan 35 procent arbeidsongeschikt en daarom geen WIA-uitkering ontvangen. Ongeveer de helft van de WIA 35-minners heeft geen baan. De arbeidsparticipatie is daarmee vergelijkbaar met personen in de groep WIA 35-80, die wel een WIA-uitkering ontvangen. De kans om aan het werk te komen is voor oudere WIA 35-minners onevenredig klein. Bovendien zijn jonge senioren oververtegenwoordigd in de groep WIA 35-min. Deze groep kampt veelal met vergelijkbare (meervoudige) problemen als personen die wel een WIA-uitkering ontvangen. Met name de groep oudere WIA 35-minners bevindt zich daarmee in een extra financieel kwetsbare positie.

Ten aanzien van de afbouw van de dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon, die plaatsvindt in de periode 2009-2035, komt naar voren dat deze maatregel de hoogte van de bijstandsuitkeringen, IOAW en IAOZ tempert. De afbouw van de dubbele algemene heffingskorting is in de periode 2014-2021 getemporeerd, maar loopt volgens de beleidsplannen vanaf 2022 door in het oorspronkelijke tempo. Volgens het CPB-SCP rapport Kansrijk armoedebeleid (2020) neemt als gevolg van deze maatregel het aantal mensen in armoede toe. Aangezien jonge senioren oververtegenwoordigd zijn in de groep bijstandsgerechtigden, en gezien hun leeftijd de doelgroep vormen van de IOAW en de IOAZ, heeft de afbouw van de dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon daarom extra grote gevolgen voor jonge senioren met een financieel kwetsbare positie.

Referenties

R

Referenties

- ABP (2021). Indexatie. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://www.abp.nl/over-abp/financiële-situatie/indexatie.aspx>
- Boer, A., Klerk, M. de, Verbeek-Oudijk, D., & Plaisier, I. (2020). Blijvende bron van zorg: Ontwikkelingen in het geven van informele hulp 2014-2019. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- CBS (2017). Drie miljoen Nederlanders financieel kwetsbaar. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/41/drie-miljoen-nederlanders-financieel-kwetsbaar>
- CBS (2018a). *Meer huishoudens met risico op armoede in 2017*. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/46/meer-huishoudens-met-risico-op-armoede-in-2017>
- CBS (2018b). *Uitstroom uit de langdurige bijstand*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS (2019). *Welvaart in Nederland 2019*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS (2020). *Schuldenproblematiek in beeld: Rapport 2015-2018*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS Statline (2021a). *Laag en langdurig inkomen van huishoudens; huishoudenskenmerken*. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83841NED/table?ts=1627458865789>
- CBS Statline (2021b). *Laag en langdurig laag inkomen van huishoudens; huishoudenskenmerken*. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/84326NED/table?ts=1627459028763>
- CPB (maart 2021). *Actualisatie Verkenning middellange termijn 2022-2025*. Den Haag: Centraal Planbureau.
- Dahl, E. (1994). Social inequalities in ill-health: the significance of occupational status, education and income-results from a Norwegian survey. *Sociology of Health & Illness*, 16(5), 644-667.
- IBO Geschikt voor de arbeidsmarkt. *Mogelijkheden om de arbeidsparticipatie in de WIA te bevorderen* (2017). Ministerie van Financiën. Inspectie der Rijksfinanciën/Bureau Strategische Analyse.
- Gini, C. (1912). Variabilità e mutabilità 'a: *Contributo allo studio delle distribuzioni*' e delle relazioni statistiche. *Studi Economico-giuridici della Regia Facolt`a Giurisprudenza* 3(2):3-159.
- Goderis, B., Hulst, B. van, & Hoff, S. (2019). Waar ligt de armoedegrens?. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/waar-ligt-de-armoedegrens/>.
- Hoff, S., & Hulst, B. van, (2019). Armoede bij kinderen en volwassenen. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/armoede-bij-kinderen-en-volwassene>.
- Huggett, M., & Ventura, G. (2000). Understanding why high income households save more than low income households. *Journal of Monetary Economics*, 45, 361-397.
- Hulst, B. van, & Hoff, S. (2019). Waar wonen de armen in Nederland?. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/waar-wonen-de-armen-in-nederland>.
- Hulst, B. van, Hoff, S., & Wildeboer Schut, J.M. (2019a). Armen met en zonder migratieachtergrond. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/armen-met-en-zonder-migratieachtergrond>.
- Hulst, B. van, Hoff, S., & Wildeboer Schut, J.M. (2019b). Werkende en niet-werkende armen. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/werkende-en-niet-werkende-armen/>.
- KBO-PCOB (2018). *Resultaten koopkrachtonderzoek 2018*.
- KBO-PCOB (2019). *Koopkrachtonderzoek 2019*.
- KBO-PCOB (2020). *Koopkrachtonderzoek 2020*.
- KBO-PCOB (2021). *Koopkrachtonderzoek 2021*. www.kbo-pcob.nl/nieuws/zorgen-over-koopkracht-van-vijftigers-en-zestigters/
- Loon, E. van., Nordman, N., Paiman, C., & Weda, J. (2021). Financiële kwetsbaarheid van huishouden met een aflossingsvrije hypotheek: Een analyse op basis van CBS-microdata. Amsterdam: Autoriteit Financiële Markten.
- Nibud (2021). *Een financiële buffer*. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://www.nibud.nl/consumenten/een-financiële-buffer/>

- Schofield, D.J., Callander, E.J., Shrestha, R.N., Percival, R., Kelly, S.J., & Passey, M.E. (2013). Premature retirement due to ill health and income poverty: a cross-sectional study of older workers. *BMJ Open*. doi:10.1136/bmjopen-2013-002683
- Significant APE (2020). *Samen onder een dak: belemmeringen voor bijstandsgerechtigden om woonruimte te delen*. In opdracht van het ministerie van SZW.
- SEO economisch onderzoek (2020). *Effecten van maatregelen WW en IOW in de Wet werk en zekerheid: Deelrapport Evaluatie Wwz*. In opdracht van het ministerie van SZW.
- Stichting BKR (2020). BKR Schulden Monitor: mannen vaker betalingsproblemen dan vrouwen. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://www.bkr.nl/nieuws/2020/10/bkr-schulden-monitor-mannen-vaker-betalingsproblemen-dan-vrouwen/>.
- UWV (2020). *UWV Monitor Arbeidsparticipatie Arbeidsbeperkten 2020*. Amsterdam: UWV.
- UWV (2021a). *De IOW: Een analyse van de Wet inkomensvoorziening oudere werklozen*. Geraadpleegd op 30 augustus 2021 via <https://www.uwv.nl/overuwv/images/ukv-2021-2-de-iow.pdf>
- UWV (2021b). *Kennisverslag 2021*. Amsterdam: UWV.
- Van Horssen, C., & Kunkel, D. (2020). *Financieel kwetsbaar: Literatuur onderzoek naar groepen in een financieel kwetsbare positie*. Den Haag/Utrecht: Wijzer in geldzaken & NIBUD.
- Verbruggen, J., Apel, R., Geest, V. van der, & Blokland, A. (2013). Werk, uitkeringen en criminaliteit: Kwetsbare jongeren gevolgd van 18 tot 32 jaar. *Mens en Maatschappij*, 88(3), 253-275.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

RegioPlan
Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl